

Tomislav Branković and Dragoljub B. Đorđević (eds.)

## Protestantism on the Balkans, in the Past, Today and the Future

Niš, Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, 2006., 101 p.

---

Knjiga *Protestantism on the Balkans, in the Past, Today and the Future* (Protestantizam na Balkanu, u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti) zbornik je radova na engleskom jeziku izloženih na 13. međunarodnoj konferenciji Jugoslavenskog udruženja za naučno istraživanje religije (JUNIR). JUNIR je osnovan 1993. godine u svrhu proučavanja i promocije dijaloga, tolerancije i ekumenizma, s posebnim naglaskom na manjinske vjere i vjere manjina. Zbornik je izdan u sklopu projekta *Kultura mira, identiteti i međuetnički odnosi u Srbiji i na Balkanu u eurointegracijskim procesima* pri Filozofskom fakultetu u Nišu.

Prvi članak u zborniku rad je Tomislava Brankovića, savjetnika u Ministarstvu za religije Srbije, pod naslovom *Protestant Religious Communities and Culture* (Protestantske vjerske zajednice i kultura). Konstatirajući kako su religije značajno doprinijele formaciji nacionalnih i kulturnih identiteta, Branković smatra da sociologija mora promatrati protestantizam na ovim prostorima kroz dvije razine. Prva je razina odnosa i utjecaja protestantizma na kulturu i njene mijene, a druga je razina sama promjena (pozitivna ili negativna) unutar protestantskih zajednica. Upravo na ovoj drugoj razini autor daje doprinos zborniku.

*Sociological Study of Protestantism* (Sociološka studija o protestantizmu) naslov je drugog članka autorice Danijele Gavrilović, profesorice na Filozofskom fakultetu u Nišu. Protestantizam je sociološka tema još od vremena njegovih utemeljitelja. Weber je posvetio jedno od svojih najznačajnijih djela protestantizmu – *Protestantska etika i dub kapitalizma*. Durkheim je u svojoj analizi fenomena samoubojstva došao do zaključka kako je u protestantskim sredinama razina suicida viša. Autorica stoga u ovom članku nastoji, naslanjajući se na sociološke klasike, istaknuti protestantizam kao relevantnu temu za sociologe i sociologiju.

Treći je članak autora Sergeja Flerea *Religiosity and the Inhibition of Delinquency* (Religioznost i inhibicija delinkvencije). Polazeći od Durkheimovog poimanja funkcije religije i inklinacije delinkvencije kao univerzalnog fenomena, Flere prikazuje rezultate istraživanja provedenog na mariborskom sveučilištu. Rezultati istraživanja pokazuju povezanost religije i delinkventnosti. Međutim, nejasno je kako je ovaj tekst povezan s temom protestantizma na Balkanu.

Copyright © 2007 Institut za društvena istraživanja u Zagrebu – Institute for Social Research in Zagreb  
Sva prava pridržana – All rights reserved

Branko Bjelajac, novinar iz Beograda, u svom tekstu *On Early Protestantism in Serbia* (O ranom protestantizmu u Srbiji) daje pomalo nejasan povijesni pregled odnosa postojećih dominantnih religija na području Balkana i valdenza, husita, bogumila, luterana, kalvinista i anabaptista. Autor, kako i u naslovu spominje, govori o ranom protestantizmu u Srbiji, iako ne određuje povijesno-geografske granice Srbije, pa stoga u pojedinim dijelovima spominje Slavoniju i Transilvaniju. Kao i u drugim tekstovima i ovdje su uočeni nedostaci, naime na kraju teksta ne navodi se bibliografski popis.

Ružica Cacanaska u svom radu *The Protestantism in Macedonia* (Protestantizam u Makedoniji) govori kako su protestantske vjerske zajednice u Makedoniji stavljene u grupaciju manjina. Postoji mnogo protestantskih zajednica u Makedoniji (koje su nastale tek krajem 19. stoljeća), ali, smatra autorica, zbog jakog tradicionalnog religijskog okvira, protestantizam se u njoj teško razvija. Protestantizmu u Makedoniji pomogla je i činjenica da je bivši makedonski predsjednik Boris Trajkovski bio prvi protestantski predsjednik na ovim područjima.

Teolog Mihailo Smiljanić autor je teksta *Protestantism and Ecumenism* (Protestantizam i ekumenizam). Smiljanić ukratko objašnjava koje su teološke i dogmatske razlike između protestantizma i katolicizma. O ekumenizmu autor govori kroz instituciju Svjetskog vijeća crkava (World Council of Churches) izlažući njegovu strukturu, djelatnost i povijesno značenje.

*Charity Activity in the Perspective of Christian Unity* (Karitativna djelatnost u perspektivi kršćanskog zajedništva) teološki je rad Ljubivoja Stojanovića u kojem autor smatra da čovjek ne smije biti izolirana individua koja sve odbacuje i obezvrjeđuje, nego mora pristupati svemu trezveno poštujući čovjeka u njegovom realitetu istosti s Bogom i danom mu slobodom od Boga.

Sociolog Ivan Cvitković iz Sarajeva autor je osmog članka pod naslovom *The Relation of "Historically Based" Religious Communities Towards Protestant Communities in Bosnia-Herzegovina* ("Povijesno utemeljene" religijske zajednice prema protestantskim zajednicama u Bosni i Hercegovini). Cvitković u ovom tekstu pokušava pozicionirati (mjestimično neuspješno navodeći u tablici postotke muslimana, katolika, pravoslavaca i ostalih vjeroispovijesti po općinama u BiH, ali ne navodeći i postotak protestanata) protestantizam na religijskoj karti Bosne i Hercegovine ukazujući i na problem odnosa države i vjerskih zajednica. Uočljivo tekst je pisan na prilično lošem engleskom jeziku i bez popisa literature.

Samuilo Petrovski, tajnik Evandeoskog udruženja studenata Srbije i Crne Gore, autor je članka *Protestant Students Movements* (Protestantski studentski pokreti), u kojem govori o međunarodnoj organizaciji International Fellowship of Evangelical Students (Međunarodno udruženje evangeličkih studenata), te o pripadajućim lokalnim organizacijama tog udruženja, poput Evandeoskog udruženje studenata.

U tekstu *Through Jesus to the Camp – through the Camp to Jesus* (Putem Isusa do kampa – putem kampa do Isusa) Dragoljub B. Đorđević prikazuje, primjenjujući metodu promatranja sa sudjelovanjem, ljetne kampove koje organizira Evandeosko udruženja studenata.

Autorica Magdalena Slavkova u tekstu *The Wedding among Evangelical Gypsies in Bulgaria* (Vjenčanje kod evangeličkih Cigana (Roma) u Bugarskoj) etnološki objašnjava ulogu evangeličkog vjenčanja u životima Cigana (Roma), koji su prihvatili evandeosko kršćanstvo, komparirajući ga s tradicionalnim ciganskim (romskim) vjenčanjima.

Posljednji u ovoj knjizi tekst autorice Zorice Kuburić *Protestant Family – Between Blessing and Prosperity* (Protestantska obitelj – između blagoslova i prosperiteta) govori o odnosu religije i obitelji kao socijalne institucije. Autorica nastoji odrediti povezanost između vjerovanja u spasenje kao Božji dar i načina življenja protestantskih obitelji kao pripadnika manjinskih vjerskih zajednica u današnjoj Srbiji.

Čitajući ovu knjigu stječe se dojam da je (ne)pripremljena na brzinu što je razlog i njezinih većih nedostataka. Tekstovi su neusklađeni i teško je procijeniti koliko su znanstveni ili popularni, ili negdje na rubu znanosti. Engleski jezik u nekim tekstovima izrazito je loš, a teško je pronaći i jednu stranicu koja nema ortografske pogreške. Iznenaduje što pojedini tekstovi nemaju nikakav bibliografski popis ili primjerice imaju navedene tri bibliografske jedinice, od čega su dvije referenca na mrežne stranice. Isto tako, iznenaduje što u zborniku pronalazimo tekst koji potpuno odudara od zadane tematike. Iz svega navedenog nažalost zaključujemo da je riječ o štivu kojemu se nećemo rado vraćati.

**Branko Ančić**  
Zagreb